ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

רש"י ר"ן **צא.**

גברא הוא דנסתחפה שדהו. קדושת כהונתו גרמה לו כדפרישית בתמתי': **איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתני.** ונתקרע הגט או שאבד מהו להאמינה ולהמירה ליגשת: **דידעה דבעלה לא ידע כה.** אם זינתה אם לאו ומשום הכי משקרת ולא מירתמה: **הכא דלא עבידא לבזויי נפשה.** שבזיון ופגם הוא לה כשנאנסה הלכך אי לאו דקושטא הוה לא הוה קאמרה: **דקיף לה מגברא.** שעל ידי כעסה תתחזק מן הבעל להעיר פניה בו ולומר לו גרשתני: **השתא ביי לביך דמשנה ראשונה.** שאמרו נאמנת תיובתיה דרבא דהאמר רבא דאפי' למשנה ראשונה כי אמרה גרשתני לא מהימנא: **הכא כיון דלא סגיא לה דלא אמרה אין יורה כחץ אי לא איתא כדקאמרה לא אמרה ליה.** דכיון שהיא צריכה לברר דבריה לומר בפירוש מה שהיא טוענת עליו דהייטו שאין יורה כחץ כסיפא לה מילתא ואי לאו דקושטא היא לא הוה אמרה. ואית דגרסי כיון דקא סגי לה כלומר אמר שמצאה בלבה לומר כך: **והא הכא דידעה היא דבעלה ידע כה.** דסלקא דעתך הכא דאיהו נמי קיים ליה ביורה כחץ וקתני דלא מהימנא: **נהי דבכיאה ידע ביורה כחץ מי ידע.** מהא משמע דהיא דהשתא ביי לביך דתנן במתני' היינו יורה כחץ וכדכתיבנא: **ולענין הלכה** קיי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת דקוגיין בכולהי הש"ס כוותיה ומדמיין לה למתניתין ש"מ שלא להמירה בלבד ליגשת נאמנת אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' דקתני יוצאות ונוטלות כתובה ועוד שהרי מספר כתובה נלמוד שכך כותב לה לכשתנשאי לאחר מעלי מה שכתוב ליכי דתתן בהאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים[ג] כך כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו. מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כתובה אלא בעיקר כתובה אבל בתוספת לא. וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתני מכי אמרה השתא ביי לביך משום דבגרשתני ידע בה בעלה ואינה מעיזה והשתא ביי לביך דלא ידע בה מעיזה שמעינן מינה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל כיון דבעלה ידע בה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויוצא ויתן כתובה אפילו לא אמרי אמרת מענה דבעיא דבעיא מוטרת לידה ומרא לקבורה שהרי גדולה מזו אמרו[ד] מי אפשי אלא אני בנגדי והיא בנגדה יוצא ויתן כתובה. מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא מוצעת להמגרש הוא דאמרינן יוצא ויתן כתובה אבל מוצעת כתובה לא מהימנא והביא ראיה מדאמר בפרק האשה[ה] רבה האשה שאמרה מת בעלי נאמנת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת: **ואיבא למידק** אשמעתין דהכא משמע דמילתא דידע בעלה מהימנא משום דלא מחלפא ביה ודלא ידע בה בעלה לא מהימנא והתם בסוף פרק הבא על יבמתו גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע דאיפכא דאמרינן התם[ו] הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר רבי אמי דברים שביניו לביניה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה ביורה כחץ ואיהו לא קים ליה ביורה כחץ משמע דמשום דלא קים ליה מהימנא הא קים ליה מהימנא והכא אמרינן איפכא מירץ הרמב"ן ז"ל דלא דמיין להדדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיק לה כתובתה הילכך אי תרוייהו קים להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחזקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרינן הכי היכא דאיהי בעיא לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העזה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אבל התם דאיהו בעי לאפוקה (נפשה) מעיזה ומעיזה אבל כיון דאיהי קים לה ואיהו לא קים ליה אינו נדין שויציאתה ויפסיד כתובתה בטענת שמא: **הכא איפכא.** אשה כהן היתה דאי אשת ישראל כיון שאפילו לפי דבריה סבורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס בישראל מיגרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עייה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן: **הא מילתא.** תשמיש: אהלויי

גברא הוא דנסתחפה שדהו ואמרינן ליה [ג] מתני' היא האומרת טמאה אני לך יש לה כתובה במאי עסקינן אילימא באשת ישראל אי ברצון כלום יש לה כתובה ואי באונס מי קא מיתסרא על גברא [א]ואלא באשת כהן אי ברצון כלום יש לה כתובה מי גרעה מאשת ישראל ברצון אלא לאו באונס [ב]וקתני יש לה כתובה איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתני מהו אמר רב המנונא ת"ש האומרת טמאה אני לך דאפילו למשנה אחרונה דקתני לא מהימנא התם הוא דמשקרה דידעה דבעלה לא ידע בה אבל גבי גרשתני דידע בה [ג]מהימנא [ד]דחזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אמר ליה [ה]רבא אדרבה אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנא התם משום דלא עבידא לבזויי נפשה אבל הכא דזמנין דתקיף לה מן גברא מעיזה ומעיזה מתיב רב משרשיא השמים ביני לביניך דמשנה ראשונה [ו] תיובתא דרבא הכא דלית לה כיסופא וקתני דמהימנא קסבר רבא התם כיון דלא סגי לה דלא אמרה [ז] אין יורה כחץ אי לא איתא כדקאמרה לא אמרה ליה השמים ביני לביניך דמשנה אחרונה תהוי תיובתא דרב המנונא והא הכא דידעה היא [ח] ובעלה ידע בה וקתני דלא מהימנא קסבר רב המנונא הכא נמי היא גופה אמרה נהי דבביאה ידע ביורה כחץ מי ידע ומשום הכי משקרא: ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש מיקדמה משיא ידיה לגברא יומא חד אתיא ליה מיא לממשא אמר לה הדא מילתא לא הות האידנא אמרה ליה א"כ חד מן גברים אהלויי

בהאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים[ג] כך כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו. מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כתובה אלא בעיקר כתובה אבל בתוספת לא. וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתני מכי אמרה השתא ביי לביך דגרשתני ידע בה בעלה ואינה מעיזה והשתא ביי לביך דלא ידע בה מעיזה שמעינן מינה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל כיון דבעלה ידע בה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויוצא ויתן כתובה אפילו לא אמרי אמרת מענה דבעיא דבעיא מוטרת לידה ומרא לקבורה שהרי גדולה מזו אמרו[ד] מי אפשי אלא אני בנגדי והיא בנגדה יוצא ויתן כתובה. מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא מוצעת להמגרש הוא דאמרינן יוצא ויתן כתובה אבל מוצעת כתובה לא מהימנא והביא ראיה מדאמר בפרק האשה[ה] רבה האשה שאמרה מת בעלי נאמנת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת: **ואיבא למידק** אשמעתין דהכא משמע דמילתא דידע בעלה מהימנא משום דלא מחלפא ביה ודלא ידע בה בעלה לא מהימנא והתם בסוף פרק הבא על יבמתו גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע דאיפכא דאמרינן התם[ו] הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר רבי אמי דברים שביניו לביניה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה ביורה כחץ ואיהו לא קים ליה ביורה כחץ משמע דמשום דלא קים ליה מהימנא הא קים ליה מהימנא והכא אמרינן איפכא מירץ הרמב"ן ז"ל דלא דמיין להדדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיק לה כתובתה הילכך אי תרוייהו קים להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחזקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרינן הכי היכא דאיהי בעיא לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העזה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אבל כיון דאיהי קים לה ואיהו לא קים ליה אינו נדין שויציאתה ויפסיד כתובתה בטענת שמא: **הכא איפכא.** אשה כהן היתה דאי אשת ישראל כיון שאפילו לפי דבריה סבורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס בישראל מיגרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עייה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן: **הא מילתא.** תשמיש: אהלויי

מסורת הש"ס

א) יבמות קטו. כתובות כב: ניטין מד: ופט:. ב) [עיין תוספ' יבמות קטו. ד"ה ולאיתנה]. ג) [יבמות דף קיז.]. ד) [כתובות מח.]. ה) [נ"ל שלוס דף קיז.]. ו) [יבמות דף סה.]. ז) [ע"ל לעיל. ח) עד כאן].

הגהות הב"ח

(א) גב' מתניתין היא. נ"ב יכן יכול לפשוט מגריתא דקדשה בכסף כו' היכא בב"ב פ' מי שחת דף קמה דמוכח שם ג"כ דאי אפשר לאוקמי הגריתא רק באשת כהן ע"ש: (ב) שם דמשנה ראשונה תהוי תיובתא דרבא והא הכא דלית לה: (ג) שם דלא אמרה אי יורה: (ד) שם דידעה היא דבעלה ידע: (ה) רש"י ד"ה גרשתני מהו מי וכו' כהן הוא אמור: (ו) ד"ה התם וכו' משום דידעה דבעלה כפ"ל ותיבת לה נמחק: (ז) בא"ד אי לא אי הות אמרה הכי מהימנא דמוקה: (ח) ר"ה אדרבה לא מיבעי למשנה:

מוסף רש"י

דנסתחפה שדהו. לשון מטר סוחף, נשטפו שדו, כלומר מלו גרם (ע' כתובות ב.).

פירוש הרא"ש

ג) השמים ביני לביניך. מפרש בגמרא לאיטו יורה כחץ כלומר שהדברים דקמי שמיא גלוי ואינו יכול לברר ומירי בבאה מחמת טענה דאמרה בעיון מוטרת לידה ומרא לקבורה ולא לאו הכי אמרי' לה זילי לא מפקדת אפריה וכיון: חזרו לומר שלא תרא אשה נותנת עיניה באחר. נתקלקלו הדורות וחסו שהיא משקרת להפקיע עצמה מחמת בעלה: הביא ראיה לדבריה. ולא מהימני לה בלא ראיה: עשו ידך בקשה. ינקשו ממנה שלא תדבר עוד כי בירושלמי מפרש ויעשה שעדה ויפיים: יפר הלכו ותרא משמשתו. דהוי דברים שביני לביניה ומפר לשלמו: מהו שתאכל בתרומה. למשנה אחרונה נהי דחסו חכמים שהיא משקרת ואינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה לגבי אסור דיהה דאסורה בתרומה לפי דבריה נאמנת או לא: אשר ראלה חולין. ולא יגיעו שמחמת איסור פורשת מתרומה[ד]: אמר רב המנונא ת"ש. דשמעת: דלא עבידא לבזויי נפשה. לומר דבר של גנאי על עצמה אם לא היה אמת: דלית לה כבוסא. לא נעשה בה דבר של גנאי: בין דלא בני לה דלא קאמרה אינו יורה בחץ. כי אינה רולה להיות בלא זרע וצריכה היא לאמרו כדי שיגרשנה בעלה ותנשא לאחר אולי תבנה ממנו ואם לא היה אמת לא היתה מחפצת פניה לומר דבר זה: היא נופה אמרה נהי דבביאה ידע. ובעובה היא ובעובה היא שאין הבעל מרגיש ביורה כחץ: מקדשה ומשיא ידיה לגברא. כשהיה משמש עמה בגילה היתה משכמת בנקר ונותנת לו מיס לידיו:

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פכ"ד מהל' אישות הל' יח כב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קטו סעי' ו וסי' קעח סעי' ט:

עא ג מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה ד [ופי"ד מהלכות אישות הלכה יג] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ח סעי' כ:

תוספות

גרשתני פרוש. מי אמרינן דמהימנא לו דלמא עייה נתנה באחר: אבל היכא דידע בה מהימנא דאין אשה מעיזה פניה לומר דבר שקר מבעלה כפניו ומסכת שמעתין בכל דוכתא לרב המנונא דסבר באשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת: תיובתא [דרבא]. דאמר לא מהימנא דהא הכא לית לה כיסופא שאין לה כלום [עבירה] וקתני דמהימנא: דלא עביד לבזויי נפשה. פירוש לומר שהיא עומדת חוצה: קסבר התם כיון דלא סגי דלא אמרה. כלומר אחרי שהיא רולה לומר דבר זה ונגות גדול כזה: קסבר רב המנונא עכי דבכיאה ידע. כלומר בידוע שפולט הזרע ביורה כחץ מי ידע ולכך מעיזה אבל לומר גרשתני דבעלה ידע לי משקרא מהימנא פסק ריב"ם דהלכה כרב המנונא דבכמה מקומות בהש"ס מביא דבריו וכסוף ניטין (דף פט:) נמי אמר רב (הונא) אשה שפשעה ירה וקיבלה קידושין מאחר מקודשת מדברי המנונא ואחרי כי אמרי דרב המנונא שפשוט לכל דברי רב המנונא ומהימנא. ויש לתמוה על אשה שטוענת שבעלה איני יכול להתקשות אי אפשר בלי כדרך ארץ דנאמנת דבדבר שיש לו לבעל לידע איזה מעיזה פניה ויוצא ויתן כתובה ולא מיבעיא לי בלא ממתת הבעלה כגון דאמרה בטענת מוצעת לידה ומרא לקבורה אלא אפילו בלא טענה נמי יכולה היא לומר: איני מקיים מלות עונה יגדילה מזלא אמרו אמור לי אפשי אלא הוא בנגדי והיא בנגדה יוצא ויתן כתובה וכ"ם כה ודוקא כשהיא מגרשה ואינה תובעת כתובתה אבל אם לעקרה כשהיא לגרשה שיתן לה כתובה אינה נאמנת דיש לחוש שמא נתנה עיניה (באחר) נכתובה דהכי נמי מפרש בהאשה דרב המנונא דאי אמרה גרשתני ותנו לי כתובה אינה נאמנת אף ליגשת כדאמר בהאשה שאמרה מת בעלי ותנו לי כתובה אינה נאמנת ליגשת ולריכה להכיא ראיה להכריח ואם טוענת האשה שאין זרעו יורה כחץ אינה נאמנת כמו למשנה אחרונה. כללא דמילתא כל מילי דיכול בעל לידע ומכחישתו נאמנת אבל במילי שאין בעל יכול לידע אינה נאמנת והילכך כשטוענת שאינו יכול להתקשות יוצא ויתן כתובה ואומר ריב"ם דלא מעלו רק מנה מאתים אבל תוספת אין לה כדאמר פרק הבא ש"מ מן הגמרא נוכח את כבל מן האירוסין אינו נוכח אלא מנה מאתים שלא כתב אלא ע"מ לגיגסה ופסק הלכה כמשנה כר"ש ואינעבא לן מנסנה לתוספה ולא נעבלה מהו אינה מוסה קוטה לו אינה ביאה קוטה ועלהה בתיקו ריב"ם דכל מיקו דמהימנא המוליא מחבירו עליו הראיה דלא כרב אלנסם דפסק כל תיקו דמהימנא יחליקו ולכך אף כאן כיון דליכא אינה אין לה תוספת דאף דקרי"ל כי הערלה תאוכה כגבר ביאה לענין מיכה לקנות תוספת אינה ביאה וכן מי שאינו כרוי להתקשות אפילו לא"ד משמש מת בעריות אינ"ב ש"מ אין כאן אינה ונם מה שהביאה אלא מה שרגילין לכתוב נדוניא דהנעלת ליה דטיבתכון יותר ממה שהכניסה לו דגם זה מן התוספת יש לה ולא מטול כך פסק ריב"ם בתשובות פתם דבריו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com